

GÖSTERGE

ARAM EKİN DURAN
eduran@ekonomist.com.tr

İhracattaki yavaşlamaya dikkat

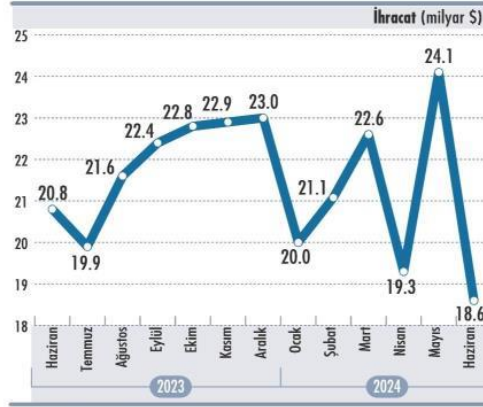
Türkiye’de uygulanan ekonomi politikası, enflasyonu düşürme hedefi ile talebi frenlemeye ve kuru baskılamaya çalışıyor. Ancak son 20 yılda iyice derinleşen yapısal sorunlar ve atılan bir doğru adımın yanında iki yanlış adım atılması, enflasyonla mücadele programını adeta ‘yamalı bohça’ya çeviriyor. Ekonomide bir yamayı kapatayım derken, öbür tarafta başka bir delik açılıyor. Örneğin tıpkı bizi bugünlere getiren ‘Faiz enflasyonu doğurur’ önermesine, şimdilerde ‘Asgari ücret zammı enflasyonu artırır’ önermesi eklendi. İlk önermenin yanlışlığı Türkiye ekonomisine neredeyse 10 yıl kaybettirdi. İkinci önermenin yanlışlığı nedeniyle de milyonlarca ücretli çalışan yüksek enflasyon altında eziliyor, adeta hayatta kalma mücadelesi veriyor.

Şirketler tarafında ise özellikle büyümenin önemli motorlarından biri olan ihracat hem maliyet artışları hem de kur baskısı nedeniyle zor günlerden geçiyor. Ticaret Bakanlığı’nın açıkladığı geçici verilere göre 2024 yılının haziran ayında ihracat bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 10,6 oranında azalarak 18,6 milyar dolar, ithalat ise yüzde 4,1 oranında azalarak 25 milyar dolar seviyesinde kaydedildi. İhracatçılar, gıda için hiç de parlak olmadığı uyarısında bulunuyor.

MALİYET ARTIŞI YÜZDE 120,
KUR ARTIŞI YÜZDE 25

Son bir yılda üretim maliyetlerinde yüzde 100’ün üzerinde artış olduğuna dikkat çeken Türkiye İhracatçıları Meclisi Başkanı (TİM) Başkanı Mustafa Gültepe, “Bazı sektörlerde oran yüzde 120’nin de üzerine çıktı. Aynı

SON 12 AYDA İHRACATIN GÖRÜNÜMÜ

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

İHRACAT İKLİMİNDE SON 12 AY

Kaynak: İSO

dönemde dolar kurundaki artış ise yüzde 25’te kaldı. Dolayısıyla birçok sektörde fiyat tutturamıyoruz. Yılın ilk yarısında hedeflerimizin gerisinde kaldık” diyor. Gültepe, ekonomiyi soğutmadan enflasyonla etkili mücadele için ihracatın en etkili ve tek yol olduğunu vurguluyor. Türkiye’nin 2024’ün ilk altı aylık ihracatı 125,4 milyar dolara, 12 aylık ihracatı ise 257,8 milyar dolar oldu. 2023 ile kıyasladığımızda altı aylık ihracatta yüzde 2, 12 aylık ihracatta ise yalnızca yüzde 2,5 artışa geçilebildi. Türkiye’nin ihracatı yaklaşık son 1,5 yıldır yatay bir seyir izliyor. Bunda Ukrayna ile başlayan ve Gazze ile devam eden bölgesel çatışmalar ile AB ve ABD gibi büyük pazarlarda yaşanan talep daralmasının elbette önemli etkisi var. Ancak hiçbir dış sorun, içeride üretim maliyetlerindeki artış ve kurun baskılanması kadar ihracatçıya zarar vermiyor.

İHRACAT İKLİMİNDE BOZULMA

Bu durum ihracatın yakın gelecekteki performansına da olumsuz yansıtacak. **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi**, haziranda eşik değer olan 50,0’in üzerinde kalsa da mayıs ayına göre düşüşe geçti. Mayıs ayında 52,8 olan endeks haziranda 51,6 ile mart ayından bu yana en düşük seviyeye gerileyerek ihracat iklimindeki güçlenmenin hız kestiğine işaret etti. Bu hız kesişte Avrupa’daki toparlanmanın yavaşlamasının etkisi var. Ancak İSO analizinde de vurgulandığı

gibi, yaşanan bozulma sadece geçici bir fren mi, yoksa daha uzun süreli bir yavaşlamaya mı işaret, temmuz verilerinde göreceğiz.

Bütçe gelirlerine 'vergi' dopingi

Yerel seçimler sonrası başlayan vergi artışları, bütçeye nefes almaya başladı. Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın merkezi yönetim bütçesine ilişkin açıkladığı son verilere göre, bütçe gelirleri haziranda yüzde 120,4 oranında artışla 591,2 milyar TL'ye yükseldi. Bütçe giderleri ise geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 77,6 oranında artışla 866, 5 milyar TL oldu. Haziranda vergi gelirleri yüzde 109 artışla 483,1 milyar TL olarak gerçekleşti. Yurt içi mallar üzerinden alınan KDV geliri ise yüzde 3 bin 28 artışla 80,7 milyar TL oldu. Bu yüksek artışta geçen yıl haziranda dahilde KDV iadeler ve öteleme nedeniyle eksi gerçekleşme olması etkili oldu. Haziranda faiz harcamalarında yüzde 165,6 oranındaki artış dikkat

çektik. Ocak-Haziran dönemini kapsayan ilk yarıda ise bütçe gelirleri yüzde 103,8, harcamaları yüzde 93,7 artış kaydetti. Bütçe açığı 2023'ün aynı dönemindeki 483,2 milyar TL'den 2024 ilk yarıda yüzde 54,6 artışla 747,2 milyar TL'ye çıktı.

CARİ AÇIKTA İYİLEŞME

Öte yandan Türkiye ekonomisinin yumuşak karnı olan cari açık, son dönemde beklentilerin üzerinde bir iyileşme göstermeye başladı. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından açıklanan verilere göre, mayıs ayında cari işlemler hesabı 1 milyar 235 milyon dolar açık kaydetti. Piyasa beklentisi 1,58 milyar açık verileceği yönündeydi. Geçen yıl aynı dönemde ise cari açık 8 milyar dolar olmuştu.

İLK 6 AYDA BÜTÇE BÜYÜKLÜKLERİNDE DEĞİŞİM (%)

Kategori	Değişim (%)
Harcamalar	93,7
Gelirler	103,8
Bütçe Dengesi	54,6
Faiz Dışı Denge	-16,8

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı

İşsizlik dört aydır düşüyor

Daha önce bu köşeden defalarca yazdığımız gibi, Türkiye'de enflasyondan sonra en çok tartışılan TÜİK verisi işsizlik oranları. TÜİK'in Hanehalkı İş Gücü Araştırması'ndan çıkan sonuçlar, özellikle geniş tanımlı işsizliğe dair politikasızlık nedeniyle eleştiri alıyor. Öte yandan açıklanan son işsizlik verilerine baktığımızda, yaz dönemine giriş ile birlikte, işsizlik oranındaki düşüşün son aydır devam ettiği görülüyor. Verilere göre, 15 ve daha yukarı yaşta kişilerde işsiz sayısı 2024 yılı mayıs ayında bir önceki aya göre 27 bin kişi azalarak 3 milyon 11 bin kişi oldu. İşsizlik oranı ise 0,1 puan azalarak yüzde 8,4 seviyesinde gerçekleşti. İşsizlik oranı erkeklerde yüzde 7 iken kadınlarda yüzde 11 olarak tahmin edildi.

İstihdam edilenlerin sayısı 2024 yılı mayıs ayında bir önceki aya göre 273 bin kişi artarak 32 milyon 920 bin

kişi, istihdam oranı ise 0,4 puan artarak yüzde 50 oldu. Bu oran erkeklerde yüzde 67,3 iken kadınlarda yüzde 33,0 olarak gerçekleşti. İş gücü 2024 yılı mayıs ayında bir önceki aya göre 245 bin kişi artarak 35 milyon 931 bin kişi, iş gücüne katılma oranı ise 0,3 puan artarak yüzde 54,5 olarak gerçekleşti. İş gücüne katılma oranı erkeklerde yüzde 72,4 iken kadınlarda yüzde 37,1 oldu.

GENÇ İŞSİZLİK YÜZDE 15

Zamana bağlı eksik istihdam, potansiyel iş gücü ve işsizlerden oluşan atıl iş gücü oranı 2024 yılı mayıs ayında bir önceki aya göre 2 puan azalarak yüzde 25,2 oldu. Zamana bağlı eksik istihdam ve işsizlerin bütünleşik oranı yüzde 17,4 iken işsiz ve potansiyel iş gücünün bütünleşik oranı yüzde 17,1 olarak tahmin edildi. 15-24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta işsizlik oranı bir önceki aya göre 0,3 puan artarak yüzde 15 oldu.